

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНИХ СИЛ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ПЕРСОНАЛУ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ВИДІВ
ДІЯЛЬНОСТІ»

циклу обов'язкової професійної підготовки
за освітньо-науковою програмою «Екстремальна та кризова психологія»,
підготовки доктора філософії
у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 Психологія

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2025-2026 навчальний рік.
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1.

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Психологічна безпека персоналу екстремальних видів діяльності»

2025 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація (опис) навчальної дисципліни

Знання, які отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Психологічна безпека персоналу екстремальних видів діяльності», сприяють глибокому й різнобічному дослідженню та аналізу впливів на особистість, її поведінку та професійну діяльність екстремальних умов професійної діяльності, а також збагаченню наукового світогляду здобувачів та їх психологічної культури.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне вивчення концептуальних засад, методологічних принципів, механізмів та психологічних особливостей прояву феноменів, які складають психологічну безпеку персоналу екстремальних видів діяльності, їхнього впливу на поведінку та професійну діяльність, а також ознайомлення з основними підходами та способами психодіагностики, психопрофілактики, корекції негативних наслідків професійної діяльності в екстремальних умовах, а також із сучасними підходами до соціально-психологічної практики. Крім того він сприяє розвитку наукових та практичних умінь і навичок; формуванню морально-етичних норм і відповідальності та усвідомленню професійної ідентичності.

Відмінною особливістю цього курсу є те, що на заняттях застосовується методи порівняльного аналізу психологічних феноменів, активне навчання, творче оперування засвоєними знаннями, розуміння перспектив розвитку сучасної екстремальної психології та психології професійної діяльності, розвиток у здобувачів вищої освіти поглиблених наукових компетенцій психолога.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Назаров Олег Олександрович, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук, професор.
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 234.
Е-mail	nazarov_oleh@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	- соціальна психологія; - психологія діяльності в особливих умовах.
Професійні здібності	- супервізія для психологів-практиків, соціальних працівників та працівників кадрових органів
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Onishchenko, N., Pereylygina, L., Nazarov, O., Karikov, S., Riabinina, O., & Gontarenko, L. (2023). Psychosocial assistance within the framework of the social rehabilitation process: prospects for recuperation and reintegrative outcomes. Brazilian Journal of Education, Technology and Society – BRAJETS. Vol.

	16 No.se2, p. 155-165: The Global Development of Innovative Technologies and their Impact on the Education. https://doi.org/10.14571/brajets.v16.nse2.155-164 Yurchynska H., Ananova I., Nazarov O., Salnikova T., Martynets L. Provision of qualified psychological assistance as a result of crisistraumatic events. AD ALTA: journal of interdisciplinary research. Vol. 12, Issue 2, Special Issue XXXI., MAGNANIMITAS Assn / Hradec Kralove, The Czech Republic, 2022. P. 94-99. http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120231/papers/A_17.pdf Назаров О.О. Психологія діяльності рятувальника: зміст та проблеми для обговорення. Проблеми екстремальної та кризової психології, 2022. № 4(2). С. 30-37. http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/16953 Назаров О.О., Левченко А.С. Особливості досліджень професійних деформацій та деструкцій у вітчизняній психології діяльності в особливих умовах. Проблеми екстремальної та кризової психології, 2025. № 1 (9). С. 46-55. https://doi.org/10.52363/dcpp-2025.1.4
--	---

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру що п'ятниці з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 234. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: вивчення концептуальних засад, методологічних принципів, механізмів та психологічних особливостей прояву феноменів, які складають психологічну безпеку персоналу екстремальних видів діяльності, їхнього впливу на поведінку та професійну діяльність, а також ознайомлення з основними підходами та способами психодіагностики, психопрофілактики та корекції негативних наслідків професійної діяльності в екстремальних умовах.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна, вечірня)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	обов'язкова професійна	обов'язкова професійна
Навчальний рік	2025-2026	

Семестр(и)	4	4
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3,0	3,0
- загальна кількість годин	90	90
- кількість модулів	1	1
- загальна кількість годин	90	90
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	18	10
- практичні заняття (годин)		
- семінарські заняття (годин)	22	4
- лабораторні заняття (годин)		
- курсовий проект (робота) (годин)		
- інші види занять (годин)		
- самостійна робота (годин)	50	76
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)		
- підсумковий контроль (диференційний залік, іспит)	іспит	іспит

Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: проблеми психологічної реабілітації.

Постреквізити: психологія поведінки людини в екстремальних ситуаціях, управління науковими проектами та інтелектуальна власність.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-наукової програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Вміти доступно, на високому науковому рівні доносити сучасні наукові знання та результати досліджень до професійної та непрофесійної спільноти.	ПРН 08.
Оцінювати здобутки та визначати й аргументувати перспективи власної наукової роботи.	ПРН 12.
Проводити науковий пошук і систематизацію проблемних ситуацій з обраного наукового напрямку, використовувати вітчизняний та зарубіжний досвід встановлення відповідності психічних особливостей фахівців, інших ризиконебезпечних професій вимогам екстремальної та кризової психології	ПРН 15.

Володіти навичками аналізу та самоаналізу науково-дослідної та науковопедагогічної діяльності, планування, організаторської, координаційної та управлінської діяльності, здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію.	ПРН 19.
--	---------

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та практики у галузі екстремальної та кризової психології.	СК 01.
Здатність самостійно розробляти проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.	СК 02.
Здатність проводити емпіричні дослідження функціональних станів, особливостей психіки, операційно-сислової структури професійного досвіду фахівців ризиконебезпечних професій.	СК 08.
Здатність аналізувати та систематизувати інформацію щодо вивчення психологічних умов та шляхів встановлення відповідності особистісних якостей фахівців ризиконебезпечних професій вимогам діяльності в особливих умовах.	СК 09.
Здатність використовувати науково-теоретичні та науково-практичні психологічні ресурси для вирішення наукових і практичних завдань у галузі екстремальної та кризової психології.	СК 10.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Психологічна безпека персоналу екстремальних видів діяльності.

Тема 1. Феноменологія категорії психологічної безпеки особистості у психологічних дослідженнях.

Тема 2. Моделювання психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

Тема 3. Теоретико-методологічні засади морально-комунікативного компонента психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

Тема 4. Теоретико-методологічні засади мотиваційно-вольового компоненту

психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

Тема 5. Теоретико-методологічні засади ціннісно-сміслового компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

Тема 6. Теоретико-методологічні засади інших базових компонентів психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

Тема 7. Засоби діагностики психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

Тема 8. Програми формування, розвитку, підтримання та психологічної безпеки особистості у персоналу екстремальних видів діяльності.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна (денна, вечірня) форма навчання):

Назви модулів і тем	Очна (денна, вечірня) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	самостійна робота	поточний контроль
4 - й семестр						
Модуль 1. Психологічна безпека персоналу екстремальних видів діяльності.						
Тема 1. Феноменологія категорії психологічної безпеки особистості у психологічних дослідженнях.	10	2	2	-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2. Моделювання психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	10	2	2	-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 3. Теоретико-методологічні засади морально-комунікативного компонента психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	10	2	2	-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 4. Теоретико-методологічні засади мотиваційно-вольового компоненту психологічної безпеки особистості фахівця	10	2	2	-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання

екстремального виду діяльності.						
Тема 5. Теоретико-методологічні засади ціннісне-смислового компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	8	2	2	-	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 6. Теоретико-методологічні засади інших базових компонентів психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	8	2	2	-	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 7. Засоби діагностики психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	14	4	4	-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 8. Програми формування, розвитку, підтримання та психологічної безпеки особистості у персоналу екстремальних видів діяльності.	12	2	4	-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Модульна (контрольна) робота	8	-	2	-	6	письмова модульна контрольна робота
Разом за модулем 1	90	18	22	-	50	-
Разом за 4 семестр	90	18	22	-	50	-
Разом	90	18	22	-	50	-

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Феноменологія категорії психологічної безпеки особистості у психологічних дослідженнях.	2
2.	Моделювання психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	2
3.	Теоретико-методологічні засади морально-комунікативного	2

	компонента психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	
4.	Теоретико-методологічні засади мотиваційно-вольового компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	2
5.	Теоретико-методологічні засади ціннісне-смислового компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	2
6.	Теоретико-методологічні засади інших базових компонентів психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	2
7.	Засоби діагностики психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	4
8.	Програми формування, розвитку, підтримання та психологічної безпеки особистості у персоналу екстремальних видів діяльності.	4
	Разом	20

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна (дистанційна) форма):

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції ї	семінарські заняття	практичні заняття	самостійна робота	поточний контроль
4 - й семестр						
Модуль 1. Психологічна безпека персоналу екстремальних видів діяльності.						
Тема 1. Феноменологія категорії психологічної безпеки особистості у психологічних дослідженнях.	9	1	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 2. Моделювання психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	10	2	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 3. Теоретико-методологічні засади морально-комунікативного компонента психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду	9	1	-	-	8	індивідуальні завдання

діяльності.						
Тема 4. Теоретико-методологічні засади мотиваційно-вольового компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	9	1	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 5. Теоретико-методологічні засади ціннісне-сміслового компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	9	1	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 6. Теоретико-методологічні засади інших базових компонентів психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	9	1	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 7. Засоби діагностики психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	10	2	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 8. Програми формування, розвитку, підтримання та психологічної безпеки особистості у персоналу екстремальних видів діяльності.	11	1	2	-	8	індивідуальні завдання
Модульна (контрольна) робота	14	-	2	-	12	письмова модульна контрольна робота
Разом за модулем 1	90	10	4	-	76	-
Разом за 4 семестр	90	10	4	-	76	-
Разом	90	10	4	-	76	-

Індивідуальні завдання.

До індивідуальних завдань відноситься: написання рефератів, есе, аналіз практичних, проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференції, участь в олімпіадах тощо.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань.

1. Аналіз наукових досліджень проблеми психологічної безпеки людини.
2. Небезпека і загроза психологічній безпеці особистості.
3. Роль індивідуально-психологічних особливостей та особистісних характеристик людини в процесі формування, розвитку та підтримання її психологічної безпеки.
4. Модель психологічної безпеки особистості фахівця у повсякденних умовах
5. Модель психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
6. Моральний компонент психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
7. Комунікативний компонент психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
8. Мотиваційний компонент психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
9. Вольовий компонент психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
10. Життєстійкість як функціональний компонент психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
11. Ціннісний компонент психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
12. Смысловий компонент психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
13. Теоретико-методологічні засади компоненту внутрішнього комфорту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
14. Стратегії подолання стресових ситуацій (копінги) психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
15. Компонент посттравматичного зростання / регресу психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
16. Структура та зміст методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» фахівця екстремального виду діяльності.
17. Визначення показників якості методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» фахівця екстремального виду діяльності та її стандартизація.
18. Здатність методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» диференціювати вибірку військовослужбовців за типами організації психологічної безпеки особистості.

19. Здатність методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» до визначення особливостей психологічної безпеки особистості у військовослужбовців із різним соціально-професійним статусом.

20. Здатність методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» визначати динаміку психологічної безпеки особистості під час діяльності в екстремальних умовах.

21. Методика «Експрес-діагностика психологічної безпеки особистості» фахівця екстремального виду діяльності.

22. Психологічне інформування про особливості екстремальних ситуацій

23. Відтворення психологічних факторів екстремальної ситуації у процесі тренувань.

24. Методи ідеомоторного тренування.

25. Соціально-психологічні тренінги для формування, розвитку, підтримання та збереження психологічної безпеки особистості у працівників ДСНС України.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах**: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, модульні контрольні роботи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі **методи навчання і викладання**:

- методи навчання за джерелами набуття знань: лекція, пояснення, бесіда, обговорення матеріалу що вивчається;
- наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження);
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається, а саме проблемний виклад та частково-пошуковий;
- робота з навчально-методичною літературою та із використанням технічних ресурсів;
- самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційований залік, індивідуальні завдання, есе, реферати, доповіді тощо.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі індивідуального опитування; виступів на семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань; виконання модульних контрольних робіт тощо.

Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційного заліку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якої є іспит.

- очна (денна, вечірня) форма навчання:

Розподіл балів											
Поточний контроль та самостійна робота									* Іспит	Сума балів за дисципліну	
Модуль 1											
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Індивідуальні завдання	* Модульна контрольна робота	до 40	100
до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 6	до 3	до 8	до 25		

- заочна (дистанційна) форма навчання:

Розподіл балів											
Поточний контроль та самостійна робота									* Іспит	Сума балів за дисципліну	
Модуль 1											
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Індивідуальн і завдання	* Модульна контрольна робота	до 40	100
-	-	-	-	-	-	-	-	До 35	до 25		

* – обов'язкові види навчального контролю.

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

- 3 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.
- 2 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє.
- 1 бал – завдання виконане частково, допущено значні помилки.
- 0 балів – завдання не виконане.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань:

для очної (денної, вечірньої) форми навчання:

- 7-8 балів – індивідуальне завдання здобувачем виконана в повному обсязі;
- 5-6 балів – завдання виконано в повному обсязі, але допущені незначні помилки;
- 3-4 бали – обсяг виконаного завдання становить від 50% до 80% від загального обсягу;
- 2 бали – виконана частина завдання складає від 30% до 49% від загального обсягу;
- 1 бал – в цілому обсяг виконаного завдання складає менше 29% від загального обсягу;
- 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну роботу здобувачем не виконане.

для заочної (дистанційної) форми навчання:

- 30-35 балів – індивідуальне завдання здобувачем виконана в повному обсязі;
- 25-29 балів – завдання виконано в повному обсязі, але допущені незначні помилки;
- 15-24 бали – обсяг виконаного завдання становить від 50% до 80% від загального обсягу;
- 8-14 бали – виконана частина завдання складає від 30% до 49% від загального обсягу;
- 1-7 бал – в цілому обсяг виконаного завдання складає менше 29% від загального обсягу;
- 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну роботу здобувачем не виконане.

Модульний контроль.

Перелік теоретичних питань для підготовки до модульного контролю:

Модуль № 1.

1. Надати загальний аналіз наукових досліджень проблеми психологічної безпеки людини.
2. Охарактеризувати небезпеки і загрози психологічній безпеці особистості.
3. Розкрити роль індивідуально-психологічних особливостей та особистісних характеристик людини в процесі формування, розвитку та підтримання її психологічної безпеки.
4. Описати модель психологічної безпеки особистості фахівця у повсякденних умовах

5. Описати модель психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
6. Дати загальну характеристику морального компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
7. Охарактеризувати особливості комунікативного компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
8. Проаналізувати зміст мотиваційного компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
9. Охарактеризувати особливості вольового компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
10. Розкрити зміст феномену життєстійкості як функціонального компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
11. Проаналізувати зміст ціннісного компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
12. Охарактеризувати особливості смислового компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
13. Надати загальний аналіз теоретико-методологічних засад компоненту внутрішнього комфорту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
14. Описати стратегії подолання стресових ситуацій (копінги) психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
15. Охарактеризувати особливості компоненту посттравматичного зростання / регресу психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
16. Розкрити структуру та зміст методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» фахівця екстремального виду діяльності.
17. Описати методику визначення показників якості методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» фахівця екстремального виду діяльності та її стандартизація.
18. Надати аналіз здатності методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» диференціювати вибірку військовослужбовців за типами організації психологічної безпеки особистості.
19. Описати здатність методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» до визначення особливостей психологічної безпеки особистості у військовослужбовців із різним соціально-професійним статусом.
20. Проаналізувати здатність методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» визначати динаміку психологічної безпеки особистості під час діяльності в екстремальних умовах.
21. Дати загальну характеристику методиці «Експрес-діагностика психологічної безпеки особистості» фахівця екстремального виду діяльності.
22. Дати рекомендації щодо здійснення психологічного інформування про особливості екстремальних ситуацій
23. Описати технології відтворення психологічних факторів екстремальної ситуації у процесі тренувань.

24. Дати загальну характеристику методам ідеомоторного тренування.

25. Навести приклади та описати загальний зміст соціально-психологічних тренінгів для формування, розвитку, підтримання та збереження психологічної безпеки особистості.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт.

Модуль № 1 для очної (денної, вечірньої) та заочної (дистанційної) форм навчання:

25 балів – завдання вірно виконано з дотриманням всіх вимог до виконання есе;
 18-24 бали – завдання виконано вірно, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;
 8-17 балів – завдання розв'язано частково, недостатнє обґрунтування відповіді, допущені граматичні чи стилістичні помилки;
 1-7 балів – завдання розв'язано частково, відсутні обґрунтування відповіді, допущені суттєві граматичні чи стилістичні помилки;
 0 балів – відповідь відсутня.

Підсумковий контроль.

Здійснюється шляхом підрахунку сумарної кількості балів, отриманих разом за всі види навчальної роботи та накопичених протягом семестру, за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного іспиту, результати якого у балах від 0 до 40 входять до загального підсумкового контролю.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з двох питань. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів на іспиті:

32-40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

25-31 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

18-24 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого

всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

10-17 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-9 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Перелік теоретичних питань для підготовки до іспиту:

1. Надати загальний аналіз наукових досліджень проблеми психологічної безпеки людини.

2. Охарактеризувати небезпеки і загрози психологічній безпеці особистості.

3. Розкрити роль індивідуально-психологічних особливостей та особистісних характеристик людини в процесі формування, розвитку та підтримання її психологічної безпеки.

4. Описати модель психологічної безпеки особистості фахівця у повсякденних умовах

5. Описати модель психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

6. Дати загальну характеристику морального компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

7. Охарактеризувати особливості комунікативного компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

8. Проаналізувати зміст мотиваційного компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

9. Охарактеризувати особливості вольового компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

10. Розкрити зміст феномену життєстійкості як функціонального компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

11. Проаналізувати зміст ціннісного компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

12. Охарактеризувати особливості смислового компоненту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

13. Надати загальний аналіз теоретико-методологічних засад компоненту внутрішнього комфорту психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

14. Описати стратегії подолання стресових ситуацій (копінги) психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

15. Охарактеризувати особливості компоненту посттравматичного зростання / регресу психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

16. Розкрити структуру та зміст методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» фахівця екстремального виду діяльності.

17. Описати методику визначення показників якості методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» фахівця екстремального виду діяльності та її стандартизація.

18. Надати аналіз здатності методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» диференціювати вибірку військовослужбовців за типами організації психологічної безпеки особистості.

19. Описати здатність методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» до визначення особливостей психологічної безпеки особистості у військовослужбовців із різним соціально-професійним статусом.

20. Проаналізувати здатність методики «Діагностика психологічної безпеки особистості» визначати динаміку психологічної безпеки особистості під час діяльності в екстремальних умовах.

21. Дати загальну характеристику методиці «Експрес-діагностика психологічної безпеки особистості» фахівця екстремального виду діяльності.

22. Дати рекомендації щодо здійснення психологічного інформування про особливості екстремальних ситуацій

23. Описати технології відтворення психологічних факторів екстремальної ситуації у процесі тренувань.

24. Дати загальну характеристику методам ідеомоторного тренування.

25. Навести приклади та описати загальний зміст соціально-психологічних тренінгів для формування, розвитку, підтримання та збереження психологічної безпеки особистості.

Політика викладання навчальної дисципліни

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента): відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) здобувач має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни. Роботи, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх

індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Екстремальна психологія: / [Євсюков О.П., Куфлієвський А.С., Лебедєв Д.В., Назаров О.О. та ін.] ; за заг. ред. О.В. Тімченка. - [підручник] - К. : Август Трейд, 2007. - 502 с.
2. Заключний звіт за результатами виконання НДР «Психологічні аспекти самовдосконалення та саморозвитку фахівців екстремального профілю діяльності». Черкаси: НУЦЗ України, 2024. 210 с.
3. Кокун О.М. Професійна життєстійкість особистості: аналіз феномена // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка. - 2020. - Вип. 20. Т. 5. -С. 68-81.
4. Кокун О.М. Опитувальник професійної життєстійкості // Проблеми екстремальної та кризової психології. Науковий журнал НУЦЗ України. - 2021. № 1(1). -С. 90-104.
5. Лефтеров, В. О. Психологічні тренінгові технології в органах внутрішніх справ : монографія. - Том II : Психотренінг в ОВС : практичний досвід, організація проведення та перспективи подальшого впровадження / О. Лефтеров. - Донецьк : ДЮІ, 2008 - 286 с.
6. Мацегора Я.В., Колесніченко О.С. Сучасні дослідження факторів адиктивної поведінки у військовослужбовців: закордонний досвід. Честь і закон. №1(76), 2021. С. 107-114. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2021/1/76/229732>
7. Назаров О.О., Сенько А.П. Стресостійкість та її особливості у працівників ДСНС в умовах воєнного стану. Проблеми екстремальної та кризової психології, 2023. № 2(6). С. 43-50. DOI: - <https://doi.org/10.52363/dcpp-2023.2.4>
8. Назаров О.О., Куценко Т.В. Формування початкових елементів професійного вигорання у курсантів навчальних закладів ДСНС України. Проблеми екстремальної та кризової психології, 2024. № 2 (8). С. 5–15. <https://doi.org/10.52363/dcpp-2024.2.1>
9. Назаров О.О., Левченко А.С. Особливості досліджень професійних деформацій та деструкцій у вітчизняній психології діяльності в особливих умовах. Проблеми екстремальної та кризової психології, 2025. № 1 (9). С. 46-55. <https://doi.org/10.52363/dcpp-2025.1.4>
10. Організація та проведення професійно-психологічного тренінгу військовослужбовців Національної гвардії України : практ. посібник /О. С. Колесніченко, Я. В. Мацегора, І. І. Приходько та ін. Харків :НА НГУ, 2021. 157с.

11. Прикладна психодіагностика в Національній гвардії України: метод. посіб. / Колесніченко О. С. та ін.; за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Харків : НАНГУ, 2020. 388 с.

12. Практична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, Г.М. Ржевський та ін. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 728 с. <https://doi.org/10.31617/np.knute.2014-1225>

13. Профілактика вживання психоактивних речовин військовослужбовцями Національної гвардії України : практ. посіб. / Я. В. Мацегора, О. С. Колесніченко, І. І. Приходько та ін. Харків : НАНГУ, 2021. 184 с.

14. Прикладні аспекти організації та проведення професійного психологічного тренінгу з військовослужбовцями Національної гвардії України : практ. посіб. / О. С. Колесніченко та ін. ; за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Харків : НАНГУ, 2021. 182 с.

15. Приходько І.І. Засади психологічної безпеки персоналу екстремальних видів діяльності: монографія / І.І. Приходько; 2-ге вид. - Х. : НАНГУ, 2016. - 758 с.

16. Приходько, І. І. Концептуальний підхід для систематизації поняття психологічної безпеки людини [Текст] / І. І. Приходько // Проблеми екстремальної та кризової психології. - 2010. - Вип. 8. - С. 91-98.

17. Про основи національної безпеки України [Текст] : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV. - Відомості Верховної Ради. - 2003. - № 39. - ст. 351., ст. 1.

18. Психологічне інформування професійних контингентів сектору безпеки та оборони України про можливі негативні психологічні наслідки діяльності в умовах стрес-факторів підвищеної інтенсивності та шляхи їхнього подолання / за заг. ред. О.В. Тімченка. Харків : Фактор, 2024. 228 с.

19. Психопрофілактика та психокорекція професійного відчуження у працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій: О.О. Сергієнко, Л.А. Перелігіна, В.Ф. Боснюк, Е.І. Михлюк, В.М. Попов, А.С. Куфлієвський: монографія. / Харків: НУЦЗУ, 2021. 133 с. Режим доступу: <http://reposit.sc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13987>

20. Психологія праці: навч. посіб. / Г.В. Ложкін, Н.Ю. Воленюк, О.О. Солтик; за заг. ред. Г.В. Ложкіна. - Хмельницький: ХНУ, 2013. - 191 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.google.com/search?q=>

21. Титаренко Т.М. Посттравматичне життєтворення: способи досягнення психологічного благополуччя: монографія / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. – 160 с.

22. Титаренко Т.М. Воєнна повсякденність: як розширити вікно можливостей для самовідновлення: Наукова доповідь на методологічному семінарі «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час», 16 листопада, 2023 р. // Вісник Національної академії педагогічних наук України. - 2023. № 5(2). - С. 1-5.

23. Ihor Prykhodko, Yanina Matsehora, Nataliya Kryvokon, Konstantin Hunbin, Oleksandr Kovalchuk, Nataliia Antusheva, Lesia Filonenko (2023). Manifestations of post-traumatic stress in military personnel after participating in hostilities in the Russian-

Ukrainian war European Journal of Clinical and Experimental Medicine 21(4):776-784
DOI:10.15584/ejcem.2023.4.19

24. Ihor Prykhodko, Yanina Matsehora, Nataliya Kryvokon, Konstantin Hunbin, Oleksandr Kovalchuk, Nataliia Antusheva, Lesia Filonenko (2023). Image of a Junior Officer in Military Personnel Participating in Combat Operations with Symptoms of Post-traumatic Stress Disorder. Romanian Journal of Military Medicine March 5, 2023 DOI: <https://doi.org/10.55453/rjmm.2023.126.3.8>

25. Yanina Matsehora, Oleksandr Kolesnichenko, Ihor Prykhodko, Kateryna Marushchenko, Yurii Rumiantsev, Ihor Tovma, Roman Gakh, Dmytro Prikhodko (2023). Peculiarities of Military Values of Combatants with Signs of Post-traumatic Stress Reactions and Moral Traumas. Romanian Journal of Military Medicine March 26, 2023. DOI: <https://doi.org/10.55453/rjmm.2023.126.4.6>

26. Hrynzovskyi A. M., Kalashchenko, S. I., Prykhodko, I. I., Lutsak, O. O., & Bielai, S. V. (2023). The Role of Psychological Selection of Applicants for Higher Education in Dangerous Professions. Clinical and Preventive Medicine, (7), 81-86. <https://doi.org/10.31612/2616-4868.7.2023.11>

27. Ihor Prykhodko, Yanina Matsehora, Oleksander Kolesnichenko, Maksim Baida, Oleksandr Vasylovskyi (2023). The Psychological Recovery Program of Ukrainian Military Personnel after Completing Combat Missions In the Russian-Ukrainian War Československo psychologie 2023 / ročnik LXVII / čnslo 6 DOI: 10.51561/cspsych.67.5.457

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>
2. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>
3. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>
4. Наукова бібліотека Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова: <http://hklb.npu.edu.ua/>

Крім вказаних вище джерел є доцільним використання інших електронних ресурсів із зазначенням авторів, назви матеріалу на сайті та адреси в Інтернеті.

Розробник:

професор кафедри

психології діяльності в особливих умовах,

кандидат психологічних наук, професор

Олег НАЗАРОВ